

מוסף שבת

נוסח הרמב"ם והספרדים

למשה צוית על הר סיני מצות שבת זכור ושמור, ובו צויתנו ה"א להקריב לך קרבן מוסף כראוי. יהי רצון מלפניך ה"א שתעלנו לארצנו ותטענו בגבולנו וכו'.

ספר אבודרהם

תפלת מוסף אומר ג' ראשונות, ואח"כ למשה צוית על הר סיני על שם ויעל הר סיני ירדת' (נחמיה ט). **ורב עמרם ורבינו סעדיה החילו תפלה זו תכנת שבת רצית קרבנותיה.** ולפי שאין מנהגינו לאמרה לא רציתי להאריך בפירושה. **מצות שבת זכור ושמור** כדאמרין זכור ושמור בדבור אחד נאמרו, **ובו צויתנו ה"א חוזר על הר סיני שזכר. להקריב בה קרבן מוסף שבת,** כלומר **אע"פ שקדשת השבת ואסרת לעשות בה מלאכה, בשבת עצמה צוית להקריב הקרבנות ולדחות את השבת.** ואמרו רז"ל עולת שבת בשבתו ולא עולת שבת זו בשבת אחרת. ואם ישנה חייב משום חילול שבת.

נחמיה ט יג: וַעַל הַר סִינִי יִרְדֶּה עֲמֹק מִשְׁמַיִם וַתֵּרָא לָהֶם מִשְׁפָּטִים וְיִשְׂרָאֵל וְתוֹרוֹת אֱמֶת חֲקִים וּמִצְוֹת טוֹבוֹת: (יד) וְאַתְּ שִׁבֶת קִדְשֶׁךָ הַיּוֹדֶעַת לָהֶם וּמִצְוֹת וְחֲקִים וְתוֹרָה צוֹיֵת לָהֶם בְּיַד מֹשֶׁה עַבְדְּךָ:

רעיון זו גם בנוסח רע"ג-ורס"ג-אשכנז

תכנת שבת רצית קרבנותיה. צוית פרושיה עם סדורי נסכיה. מענגיה לעולם כבוד ינחלו. טועמיה חיים זכו. וגם האוהבים דבריה גדולה בחרו. אז מסיני נצטוו עליה. ותצונו ה"א להקריב בה קרבן מוסף שבת כראוי. יהי רצון מלפניך ה' או"א שתעלנו בשמחה לארצנו. ותטענו בגבולנו...

תכנת שבת רצית קרבנותיה.

י"ג תקנת. וע"ד הפשט היינו הך כי 'תקן' לשון תרגום עבור 'תכן'. מי תכן (ישעיה מ יג) מאן תקן, אנכי תכנתי (תהלים עה ד) אנה אתקניתי... [וכן כל לשון הכנה מתורגם בלשון תקן. וכן יש לשון טוב והטיב תקין אתקין]

תהלים עה: (ג) פִּי אֶקַח מוֹעֵד אֲנִי מִיִּשְׂרָאֵל אֶשְׁפֹּט: (ד) נִמְגִּים אֶרְץ וְכָל יִשְׂרָאֵל, אֲנִי תִכְנֵיתִי עֲמוּדֶיךָ סֵלָה: **רד"ק:** נמוגים ארץ וכל יושביה, ואי יהיו נמוגים ארץ וכל יושביה ירעשו וירעדו, כי יראו נקמות ישראל שעשה נאומות. מכני עמודיה סלה, ואי יכירו כי אנכי מכני עמודיה, כי בלזוני מעמוד ובלזוני ממוג. ועמודיה הם ההרים, וירעש הארץ על דרך משל, כמו (ישעיה מד, יט), פור המפורקה ארץ:

העולם עומד על שמירת ישראל את השבת!

מה פי' שבת? עי' רד"ק בראשית ב ב שני פירושים: וישבת ביום השביעי. ממה שבת? מכל מלאכתו, שלא ברא אחר יום הששי דבר, ובאמרו וישבות דברה תורה בלשון בני אדם כי אין לפניו יגיעה, כמו שאמר 'לא יעף ולא יגע' (ישעיה מ, כט) ולא ברא העולם ביגיעה. או פירוש וישבת ויפסק, וכן תשבתו שאור (שמות יב, טו), השביתו מפנינו את קדוש ישראל (ישעיה ל, יא):

ובס' השרשים: שבת. איך שבת נגש (ישעיה יד, ד), שבת משוש לבנו (איכה ה, טו). שבת וינפש (שמות לא, יז), שבתה מדהבה (ישעיה יד, ד), ושבתה הארץ שבת ליי' (ויקרא כה, ב), אז תשבת הארץ (שם כו, לד), כפתח. כל ימי השמה תשבת (שם כו, לה), וביום השביעי תשבת (שמות כג, יב), בחלם. תשבתו שבתכם (ויקרא כג, לב), ויום ולילה לא ישבתו (בראשית ח, כב), וישבתו שלשת האנשים האלה מענות את איוב (איוב לב, א). והשם כבוד לאיש שבת מריב (משלי כ, ג), בשש נקודות. רק שבתו יתן (שמות כא, יט)..... אשכיתו מאנוש זכרם (דברים לב, כו), תשבתו שאר מבתיכם (שמות יב, טו), השביתו מפנינו את קדוש ישראל (ישעיה ל, יא). והשם שחקו על משבתה (איכה א, ז), כלם ענין הבטלה והפסק הדבר:

וכן במחברת מנחם ב' פירושים.

בכל ימי המעשה עושים גם כן עבודת הקרבנות. אבל בשבת הכל מושבת ועושים אך ורק עבודת ה' בביהמ"ק. [ועי' בתוס' ריש פ' מקום שנהגון]. אין יהודי בכל עולם כולו שעושה שום מלאכה מלבד לצורך עבודת ה'! רצית קרבנותיה!

רצית קרבנותיה: שידחו שבת. יש מפרשים שאין בשבת קרבן חטאת.

צוית פרושיה עם סדורי נסכיה

עי' מחזור ויטרי סדר שבת סדר מוסף סעי' יז (עמ' רפט)

ועוד יש מפרשים 'פרושיה' המלאכות שצריכים לפרוש מהם - 'לא לעבוד' עם לחם הפנים - כי הברכה באה מעבודת ה'! ילקוט שמעוני חבקוק - פרק ג - רמז תקסה א"ר חייא בר אבא אפילו עקרו של מזבח לא נעשה אלא בשביל כפרתן של ישראל, למה נקרא שמו מזבח, מ' שהוא מוחלל עונותם של ישראל, ז' שהוא זכרון טוב לישראל, ב' ברכה לישראל, ח' חיים לישראל - שתי הלחם ולחם הפנים היו מברכין את הלחם, והבכורים היו מברכין את פירות האילן.

ספר המנהיג - סדר תפילות של שבת

עומדי' למוסף, ואומ' אבות וגבורו' וקדוש' ה'. ומנהג ספרד וכן כתב הרמז"ל לומר למשה [צוית] על הר סיני מצות שבת זכור ושמור. ובצרפת ובפרוב' נהגו לומר תכנת שבת רצית קרבנותיה צוית פירושיה וכו'. ושמעתי הטעם מרבותיי בצרפת לפי שעל ידי שמירת השבת נגאלין, שני אשר ישמרו את שבתותיה... והביאותים אל הר קדשי, והאל"פא בית"א תשר"ק לפי שהיא נשמעת על הגאולה תשר"ק - כיום ההוא ישרוק יי' (ישעיה ז יח) צפע"ס - יצפו כמו יטפו, ההרים עסיס (יואל ד יח); ונופת צופים - צוף דבש אמרי נועם. (תרגום אשר הציף - דאטיף)

נמל"ך - והיה ה' למלך על כל הארץ יטח"ז - יטו שכס אחד - ויחזוהו - ויאמרו הנה אלקינו זה והד"ג ב"א, יביאו הלויית ויכרו עליו חברים, שעתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים ממנו. עיי"ש ובמחזור ויטרי עמ' קצט

אתה יצרת עולמך מקדם כלית מלאכתך ביום השביעי. אהבת אותנו ורצית בנו ורוממתנו מכל הלשונות וקדשתנו במצותך. וקרבנתו מלכנו לעבודתך ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת: ותתן לנו ה"א באהבה שבתות למנוחה וראשי חדשים לכפרה. ולפי שחטאנו לפניך אנחנו ואבותינו. חרבה עירנו ושמם בית מקדשנו.

וגלה יקרנו ונטל כבוד

מבית חיינו.

ואין אנחנו יכולים לעשות חובותינו בבית בחירתך בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו. מפני היד שנשתלחה במקדשך:

מגילה כז רבי יוחנן אמר את הבית הגדול בית שמגדלין בו תפלה אף שמגדלין בו תפלה